duiding

Riccy Focke - Boeren op een Kruispunt

duiding

"Help ons boeren in nood helpen"

16 NOVEMBER 2009 – LAATST BIJGEWERKT OM 4 APRIL 2020 15:53

Lees meer over:
Interview

Is de crisis in de landbouwsector op journalistiek vlak uitgemolken? Maandenlang was de malaise in vooral de melkveehouderij voorpaginanieuws. Maar de mensen van Boeren op een Kruispunt, die zich elke dag verdiepen in de miserie van boeren en tuinders in nood, bleven opvallend buiten beeld. “We staan de media niet graag te woord”, erkent directeur Riccy Focke zonder omwegen. Voor VILT maakte hij na lang aandringen een uitzondering.

Waarom bent u dezer dagen zo mediaschuw?

Riccy Focke: Als we journalisten aan de lijn krijgen, blijkt telkens weer dat ze op zoek zijn naar enkele schrijnende verhalen van boeren en tuinders die als gevolg van de huidige crisis in moeilijkheden verkeren. Door de ervaringen van Boeren op een Kruispunt te publiceren, dreigt men de malaise echter te reduceren tot een aantal individuele randgevallen. Dat zou een verschrikkelijke scheeftrekking van de werkelijkheid zijn, want bijna de hele agrarische sector kreunt op dit ogenblik onder de crisis. Als de media het brede plaatje willen snappen, kunnen ze momenteel dus beter praten met boerenleiders als Piet Vanthemsche of Hendrik Vandamme. Wat die mensen over de crisis vertellen, is waarheidsgetrouw.

Zorgt de crisis voor extra aanmeldingen bij Boeren op een Kruispunt?

Onze Britse collega’s van het Farm Crisis Network adviseerden jaren geleden om niet op een grote crisis te wachten vooraleer een hulporganisatie op te richten. Voormalig landbouwminister Yves Leterme heeft die boodschap goed in zijn oren geknoopt, en dus zette hij bijna drie jaar geleden Boeren op een Kruispunt in de steigers, op een ogenblik dat de landbouwsector een hoogconjunctuur beleefde. Niettemin kwamen meteen na de start de aanvragen voor hulp veel vlotter binnen dan we vooraf hadden

ingeschat. Twee jaar lang kregen we gemiddeld elke werkdag een nieuwe aanmelding. Sinds deze zomer is het aantal oproepen nog een versnelling hoger geschakeld.

Is die stijging een rechtstreeks gevolg van de crisis?

Het aantal aanmeldingen is met dertig procent gestegen, maar wij spreken niet graag in zo'n algemene termen. Vandaag ondervindt de glastuinbouw enorme moeilijkheden, maar toch krijgen we op dit ogenblik relatief weinig noodoproepen binnen van glastuinders. Hetzelfde geldt voor de varkensboeren, bij wie de moed nochtans in de schoenen gezonken is. Al maandenlang worden hen regelmatig stijgende varkensprijzen voorgeschoteld, maar die zijn er nog altijd niet. Telkens wanneer de hoopgevende prognoses niet uitkomen, krijgen onze varkenshouders een psychologische klap.

Maar daarom zijn ze nog geen klant bij Boeren op een Kruispunt?

Voilà. Ik ga ervan uit dat de overgrote meerderheid zijn weg vindt op onze website of bij andere steunpunten. Wij concentreren ons op de mensen die over geen netwerk meer beschikken, die vaak de binding met collega's of de landbouworganisatie kwijtspeelden, en die dus compleet geïsoleerd zijn geraakt. Ondertussen hebben meer dan 650 gezinnen onze ondersteuning gevraagd en gekregen. Dat het aantal oproepen de jongste maanden nog gestegen is, verwondert me eigenlijk een beetje.

Hoezo?

Sinds onze start hebben we maximaal ingezet op preventie. Met meer dan tweehonderd voordrachten dachten we veel boeren en tuinders al geïnformeerd te hebben. Die bijeenkomsten zijn immers geen evenementen om wat promotie te maken voor onze werking, maar wel praktijkgerichte sessies die de aanwezigen een houvast aanreiken om hun problemen actief aan te pakken. Bovendien werd onze website intussen al door meer dan 30.000 verschillende bezoekers geconsulteerd.

Heeft u de indruk dat Boeren op een Kruispunt voldoende bekend is bij boeren en tuinders die in nood verkeren?

Een onderzoek van Landbouwkrediet heeft uitgewezen dat 45 procent van de Vlaamse landbouwers weet dat we bestaan. We hebben sinds de start bijzonder veel mensen bereikt, maar ik maak me geen illusies: bij het segment van de boerenbevolking dat wij willen helpen, is onze naambekendheid ontoereikend. Voor onze organisatie is het echter niet evident om daar op eigen kracht een mouw aan te passen, want onze doelgroep heeft de draad met de buitenwereld grotendeels doorgeknipt. Daarom vragen we aan alle boeren en tuinders van goede wil om folders van Boeren op een Kruispunt in de bus te steken bij collega's die het moeilijk hebben. Ze moeten weten dat

onze dienstverlening gratis is voor alle boeren in Vlaanderen. Iedereen is welkom voor neutraal en discreet advies.

Hoeveel procent van de land- en tuinbouwbedrijven zit volgens u op dit ogenblik zwaar in de puree?

Velen stellen me die vraag, maar ik zou het niet weten. Daarvoor moet je de analyses opvragen bij de bestaande boekhoudnetwerken. Op basis van onze eigen ervaring kan ik alleen vermoeden dat de toestand zeer ernstig is.

Durft u dat echt niet te concretiseren?

Met wat gezond boerenverstand is het mogelijk om daar een cijfer op te kleven. Op de nazomersessie van Boerenbond heeft Piet Vanthemsche immers verteld dat het gemiddelde bruto inkomen voor een landbouwersgezin 1.200 euro bedraagt. Ongeveer de helft van onze landbouwers haalt dat inkomensniveau dus niet, en dat terwijl uit huishoudonderzoeken van het NIS blijkt dat een gemiddeld Vlaams gezin bijna dubbel zoveel geld nodig heeft om de bestedingen rond te krijgen. Als je die stellingen combineert met elkaar, kan je niet anders dan besluiten dat ruim de helft van de boeren en tuinders in moeilijkheden verkeert. Dan gaat het over meer dan 16.000 gezinnen.

Hebben de voorbije maanden vooral melkveehouders opgebeld?

Iedereen kent de problemen in de melkveehouderij, maar andere bedrijfstakken zijn er helemaal niet beter aan toe. Onze glastuinbouwbedrijven werden in het najaar geconfronteerd met lage prijzen, waardoor veel tuinders onvoldoende cash hebben om brandstof aan te kopen en een volgende teeltcyclus op te starten. Wat groenten in openlucht betreft, spreken veel voorlichters over de uitstekende prijzen voor prei in het voorjaar. Maar ze vergeten er wel bij te vertellen dat de oorzaak ligt in de krappe aanvoer. In het Mechelse was bijna alle prei bevroren en ook in West-Vlaanderen gingen veel percelen met prei onder de ploeg als gevolg van vorstschade. In de varkenshouderij blijven ze hopen op een klein prijsherstel...

Komen bij Boeren op een Kruispunt vooral kleine land- en tuinbouwbedrijven over de vloer?

Een melkveebedrijf met een quotum van een half miljoen liter heeft 75.000 euro minder ter beschikking voor financiële lasten en de vorming van een ondernemersinkomen dan voorzien in de originele bedrijfsbegrotingen. Landbouwbedrijven die de jongste jaren zwaar investeerden met het oog op schaalvoordelen, ondervinden dat die tijdens een laagconjunctuur kunnen omslaan in fameuze schaalnadelen. Misschien zijn sommigen hierdoor verrast, maar de doorsnee boer en tuinder die zich bij ons aanmeldt heeft een bedrijf dat groter is dan het Vlaamse gemiddelde.

Hebben veel landbouwers zich ten tijde van de hoge grondstoffenprijzen bezondigd aan overinvesteringen?

Vijf jaar terug hadden kredietverleners vooral aandacht voor de managementvaardigheden van bedrijfsleiders. Het volstond een 'goede boer' te zijn om een interessante lening vast te krijgen. Maar sinds de financiële zeepbel uit elkaar gespat is, passen de banken hun regels veel correcter toe. Harde economische parameters zoals kasplanning en liquiditeit zijn opnieuw breekpunten geworden bij de kredietverlening. Dat komt hard aan bij bedrijven die op dit ogenblik een financiële aderlating moeten verwerken als gevolg van de marktschommelingen. Is het dan de landbouwer die zich heeft 'gezondigd', of zaten er onvolmaaktheden in het systeem?

Twee jaar geleden verkondigden zelfs de Verenigde Naties dat de marktprijzen voor landbouwproducten nooit meer zouden zakken naar de lage prijsniveaus van voorheen.

Voorlichters adviseerden aan bedrijven met honderd koeien om er voortaan 250 te melken, en bedrijven met driehonderd zeugen moesten hun productiecapaciteit zo snel mogelijk verdubbelen. Natuurlijk geloof ik ook wel dat de wereldwijde bevolkingsgroei en toenemende welvaart eerder voor voedseltekorten dan voor overschotten zullen zorgen. Maar intussen zijn de landbouwmarkten wel grotendeels geliberaliseerd en komt het er voor de boeren ook op aan om een laagconjunctuur te kunnen opvangen. Dat hebben alle voorlichters, van internationale instellingen tot de boekhouder om de hoek, er twee jaar geleden niet bij verteld.

De huidige crisis treft jonge boeren die nog maar pas geïnvesteerd hebben dubbel hard. Durven ook zij aankloppen bij Boeren op een Kruispunt?

Er zijn inderdaad bedrijven die kort na de overname of de oprichting van hun vennootschap bellen voor ondersteuning. Te veel ondernemers krijgen de volledige impact van hun investering pas in de smiezen als de zaken geregeld zijn. Misschien hebben niet alle voorlichters door welke druk ze leggen op de boeren en tuinders: de arbeidsdruk is op sommige bedrijven gewoon onhaalbaar. Ook bij de bespreking van de administratieve lasten gelooft iedereen in de wonderen van de informatica. Maar heeft u er een idee van op hoeveel landbouwbedrijven gebruik gemaakt worden van een computer?

Laten we er in elk geval van uitgaan dat het computergebruik in de lift zit.

Wij hebben een laatstejaarsstudent de opdracht gegeven om het computer- en internetgebruik op land- en tuinbouwbedrijven cijfermatig te analyseren. Het is de bedoeling om in totaal een duizendtal boeren te bevragen. De enquête zal trouwens ook afgenomen worden op de gezamenlijke stand van VILT en Boeren op een Kruispunt

tijdens Agribex. Ik ben ervan overtuigd dat velen versteld zullen staan van de resultaten.

Wat zegt u tegen boeren en tuinders die niet langer zwaar onder de kostprijs kunnen produceren?

Stoppen met verliezen is de eerste stap naar winst. Die slogan moeten we de jongste maanden nog vaker dan voordien bovenhalen. Alhoewel, er zijn niet zoveel landbouwers die echt uit de boerenstiel moeten stappen om een einde te maken aan hun miserie. De crisis zorgt er vooral voor dat de mogelijke oplossingen nog moeilijker te aanvaarden zijn. Niet iedere landbouwer verkoopt graag gronden of stapt voor zijn plezier in de integratie.

Allicht kost het dikwijls heel wat overredingskracht om boeren in nood een totaal nieuwe weg te doen inslaan?

Onze begeleiding van de individuele landbouwbedrijven duurt gemiddeld veel langer dan we vooraf hadden ingecalculeerd. Het is zelfs al een keer gebeurd dat we één enkel landbouwbedrijf twintig keer bezocht hebben. Uiteraard is dat een zware inspanning, maar vergeet niet dat onze tussenkomsten in sommige gevallen letterlijk een kwestie van leven en dood zijn. En niet iedereen accepteert van bij ons eerste bezoek dat forse bijsturingen onvermijdelijk zijn.

Hoe ga je om met zulke gevallen?

Uit onze ervaring weten we dat boeren in moeilijkheden een rouwproces doormaken dat twee jaar of zelfs langer kan aanslepen. In een eerste fase ontkent men dat er problemen zijn, daarna komt de protestfase. Denk bijvoorbeeld aan de duizenden tractoren die de voorbije maanden op straat gekomen zijn. Als de problemen niet opgelost raken, belandt men in de onderhandelingsfase. Mensen zullen er dan alles aan doen om een compromis te bereiken dat zo dicht mogelijk bij hun ideaal ligt, zoals een paar uur langer werken. Maar indien ook die laatste strohalm knakt, dreigt de depressiefase waarin ook zelfmoordneigingen wel eens opborrelen. Tot slot volgt de aanvaarding dat fundamentele bijsturingen noodzakelijk zijn. We leggen de boeren dit schema altijd uit, in de hoop dat ze zo vlugger in de aanvaardingsfase belanden.

Maar dat lukt dus niet altijd?

Soms valt men om welke reden dan ook terug van bijvoorbeeld fase vier naar fase twee. Door onze langdurige begeleiding is het aantal bedrijven in behandeling intussen wel opgelopen tot ongeveer tweehonderd.

Is dat aantal nog beheersbaar?

Dat wordt steeds moeilijker, want de werkdruk voor de in totaal zes medewerkers van Boeren op een Kruispunt is nu al zeer hoog. Om onszelf niet vast te rijden, gaan we een

netwerk van vrijwilligers opstarten voor de begeleiding van boeren en tuinders die een rouwproces doorworstelen. We gaan die vrijwilligers een opleiding geven en wapenen met kennis en informatie. Van zodra ze merken dat een boer met problemen in de aanvaardingsfase beland is, kunnen de vaste medewerkers van Boeren op een Kruispunt weer ingeschakeld worden om definitieve oplossingen uit te werken.

Sommige criticasters beweren dat Boeren op een Kruispunt zich bezighoudt met palliatieve zorg.

Dat is nonsens, want we zijn geen zuivere bedrijfsanalisten maar wel systeemanalisten. Wij doen immers ook aan psychosociale begeleiding. De achterliggende denkprocessen bij de boeren en hun gezinsleden worden doorgrond, en we hebben ook de nodige knowhow in huis om realistische en vooral ook duurzame oplossingen voor te stellen. Ik ben trouwens heel tevreden over de eindresultaten die we bereikt hebben in de reeds afgewerkte dossiers.

Welke boodschap heeft u voor de beleidsmakers?

Via mijn raad van bestuur beschik ik over communicatielijnen om beleidsmakers te informeren. Anderzijds stel ik me dagelijks de vraag wie er nu uiteindelijk echt invloed heeft op de beeldvorming van de belangrijkste beleidsmensen. Hoe hebben ze hun informanten geselecteerd? En in welke mate geven die informanten een totaalbeeld van de werkelijkheid? Misschien moeten grote beleidsmakers maar eens een aantal bedrijfsopeningen durven overslaan, om bij de buren binnen te stappen. De verhalen die ze er zullen te horen krijgen, zijn allicht wat minder gekunsteld, maar wellicht zijn ze de grootste garantie om dichtbij de harde werkelijkheid uit te komen.

Boeren die niet tot de happy few behoren, krijgen geen stem.

Misschien is het verhaal van een tomatenteler wel tekenend. De man vertelde me dat hij vier jaar geleden bij de opening van zijn nieuw bedrijf bloemen en kaartjes in overvloed kreeg van prominenten in de landbouwsector, die hem feliciteerden met de mooie investering. Toen zijn bedrijf steeds dieper wegzonk in de problemen, heeft hij de naamkaartjes uit de schuif gehaald voor hulp. Maar van niemand heeft de teler nog een reactie gekregen. (cynisch) Misschien waren alle adressen en telefoonnummers veranderd...

Zijn er in deze crisistijden momenten waarop u ook nog eens kan lachen?

Er overvalt me wel eens een bescheiden glimlachje bij de gedachte aan de controleur, die onze ondersteuning gevraagd heeft om boeren te leren hun administratie in orde te houden. Maar bij nadere kennismaking bleek de man zelf niet in staat om een volledige boerenadministratie in te vullen. Ik glimlach ook wel eens als ik denk aan de voorlichter, die mensen adviseert om uit te breiden, terwijl hij niet eens eenvoudige balans- en

rentabiliteitsanalyses opmaakt. Maar het meest geniet ik van de vindingrijkheid van onze landbouwers om problemen aan te pakken. Akkoord, niet alles wat we zien is maatschappelijk aanvaard. Maar het is dikwijls tekenend voor de oerkracht van de mensen waarvoor we iedere dag werken.

VILT vzw

Bd Simon Bolivar 17
1000 Bruxelles

Contact

M • info@vilt.be

Volg ons op:

screenreader.visit us on our facebook page: https://www.facebook.com/vilt.nieuws/
screenreader.visit us on our linkedin page: https://www.linkedin.com/company/vilt-vzw/
screenreader.visit us on our instagram page: https://www.instagram.com/vilt.nieuws
screenreader.visit us on our x page: https://x.com/vilt_nieuws
screenreader.visit us on our bluesky page: https://bsky.app/profile/viltnieuws.bsky.social

---

© 2026 VILT vzw, all rights reserved |
Privacy policy
Copyright
Cookie Policy
Cookie instellingen aanpassen

Crafted by Brigada